

Sygn. akt V CSKP 66/21

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. - Inspektoratu w J.
przy uczestnictwie R.W.
o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej
oraz pełnienie funkcji w organach,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2021 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt XIX Ga (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K., uwzględniając wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. Inspektoratu w J., postanowieniem z dnia 7 lutego 2017 r. orzekł wobec uczestnika postępowania R.W. zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia na okres pięciu lat a Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację uczestnika od tego orzeczenia postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną.

W sprawie ustalono, że uczestnik postępowania jest wspólnikiem i prezesem zarządu Przedsiębiorstwa Wielobranżowego „D.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J. oraz wspólnikiem i prezesem zarządu P.W. „X.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J. Obie te spółki są niewypłacalne, gdyż od 1998 r. nie regulowały swoich wymagalnych zobowiązań wobec wierzycieli; obecnie ich zadłużenie wynosi ponad 4 mln zł.

Uczestnik jako prezes zarządu obu tych spółek nie zgłosił wniosków o ogłoszenie ich upadłości. Wystąpił dwukrotnie (1 października 1998 r. oraz 1 marca 2000 r.) o otwarcie postępowania układowego w stosunku do spółki „D.”; zgłoszone w tym przedmiocie wnioski zostały oddalone ze wskazaniem, że propozycje układowe - w świetle zobowiązań spółki sięgających w końcu 2000 r. sumy ponad 2 mln zł - nie są możliwe do zrealizowania. O ogłoszenie upadłości spółki „D.” wystąpił natomiast wierzyciel - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.; jego wniosek Sąd Rejonowy w K. odrzucił postanowieniem z dnia 11 maja 2001 r. z uwagi na nieuiszczenie zaliczki na koszty postępowania. Sąd Rejonowy w J. wyrokiem z dnia 3 czerwca 2004 r., sygn. akt II K (...) uznał R. W. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 586 k.s.h., uznając że nie zgłosił on w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki „D.”.

Wniosek o ogłoszenie upadłości spółki „X.”, zgłoszony przez jednego z wierzycieli, został zwrócony zarządzeniem z dnia 30 marca 2001 r. z uwagi na nieusunięcie braków formalnych. Zadłużenie tej spółki tylko wobec samego wnioskodawcy wynosiło na dzień 13 grudnia 2016 r. 3.567.062,90 zł i obejmowało lata 2001-2012.

Sądy obu instancji uznały, że wniosek o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, złożony w dniu 9 września 2016 r. podlega ocenie na podstawie art. 377 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (wcześniej: Prawo upadłościowe i naprawcze, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r.; dalej: „Pr. upadł.”). Stosownie bowiem do art. 452 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2015 r., poz. 978), w sprawach, w których wniosek o orzeczenie zakazu wpłynął po wejściu w życie tej regulacji a działania lub zaniechania, stanowiące podstawę orzeczenia zakazu miały

miejsce zarówno przed, jak i po tej dacie, do oceny ich skutków stosuje się przepisy ustawy w brzmieniu znowelizowanym. Zgodnie zaś z nowym brzmieniem art. 377 Pr. upadł., jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości - jak to miało miejsce w konkretnym stanie faktycznym - nie został złożony, orzeczenie zakazu może nastąpić w przypadku wszczęcia postępowania w tym przedmiocie w terminie trzech lat od ustania stanu niewypłacalności albo ustania obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez daną osobę.

Sąd Okręgowy podkreślił, że skoro stan niewypłacalności spółek - w rozumieniu art. 11 Pr. upadł. - w których uczestnik pełni funkcję członka zarządu, nie ustał i trawa nadal, to o naruszeniu terminu do wszczęcia postępowania o orzeczenie zakazu nie może być mowy. Zaaprobował również ocenę Sądu pierwszej instancji, że uczestnikowi należy przypisać co najmniej winę nieumyślną w postaci niedbalstwa za zaniechanie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie określonym w art. 21 Pr. upadł.

W skardze kasacyjnej, opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie również postanowienia Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Zarzucił naruszenie art. 377 Pr. upadł. w związku z art. 119 i art. 120 k.c. oraz art. 373 ust. 1 pkt 1 Pr. upadł. przez błędną wykładnię skutkującą uznaniem, że nie upłynęły terminy wyłączające możliwość orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, określone w pierwszym z przywołanych przepisów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący błędnej wykładni art. 377 Pr. upadł. - w brzmieniu obowiązującym w chwili wniesienia wniosku w sprawie niniejszej - upatrywał w wadliwym uznaniu przez Sąd Okręgowy, że nie upłynęły przewidziane w tym przepisie terminy wyłączające możliwość orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej. Wskazał przy tym, że zgłoszenie przez wierzycieli spółki „D.” oraz spółki „X.” wnioski o ogłoszenie ich upadłości usprawiedliwia zastosowanie w sprawie terminu

rocznego warunkującego dopuszczalność orzeczenia zakazu. Tak skonstruowany zarzut nie mógł odnieść zamierzonego skutku.

Zgodnie za art. 377 Pr. upadł. w brzmieniu obowiązującym w chwili wystąpienia z wnioskiem inicjującym postępowanie w sprawie, zakaz prowadzenia działalności gospodarczej nie mógł być orzeczone, jeżeli postępowanie w tym przedmiocie nie zostało wszczęte w terminie roku od dnia umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13, a jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości nie został złożony - w terminie trzech lat od dnia ustania stanu niewypłacalności albo wygaśnięcia obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez daną osobę.

Z przyjętych za podstawę zaskarżonego postanowienia wiążących ustaleń faktycznych wynika, że uczestnik nie zgłosił wniosku o ogłoszenie upadłości spółki „D.” ani spółki „X.”. Z wnioskami takimi wystąpili wierzyciele tych spółek, jednak wniosek dotyczący pierwszej z tych spółek został odrzucony postanowieniem z dnia 11 maja 2001 r. z powodu nieuiszczenia zaliczki na poczet kosztów postępowania na podstawie art. 11 § 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe, zaś wniosek dotyczący drugiej - zwrócony zarządzeniem z dnia 30 marca 2001 r. z uwagi na nieusunięcie braków formalnych na podstawie art. 130 § 2 k.p.c.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że art. 377 *in principio* Pr. upadł. nie ma zastosowania w sprawie niniejszej. Wniosek o ogłoszenie upadłości, zwrócony lub odrzucony z uwagi na braki formalne uniemożliwiające jego rozpoznanie, nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z jego złożeniem. Nie sposób zatem uznać - jak chciał tego skarżący - że w następstwie odrzucenia jednego wniosku oraz zwrotu drugiego doszło jednak do zakończenia postępowań upadłościowych wobec zarządzanych przez niego spółek.

Nie można również podzielić zapatrywania skarżącego, że zakaz prowadzenia działalności gospodarczej został orzeczone mimo upływu - przewidzianego w dalszej części art. 377 pr. upadł. - trzyletniego terminu do zgłoszenia w tym przedmiocie żądania. Oparte ono zostało na przekonaniu,

że termin ten biegnie od dnia powstania po stronie dłużnika obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Jest to założenie sprzeczne z powołanym przepisem w brzmieniu mającym zastosowanie w sprawie, gdyż nakazuje on liczyć bieg trzyletniego terminu od ustania stanu niewypłacalności albo wygaśnięcia obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez daną osobę. Skoro - jak ustalono w prawie - stan niewypłacalności obu spółek trwa nadal, a uczestnik nie wykonuje obowiązku zgłoszenia ich upadłości, to nie można przyjąć, że upłynął termin trzyletni wykluczający możliwość orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

ke